

strahom in trepetom rečem — kdo vé, če bi tudi ti kdaj dobil tako nenavadno milost, da bi se pravočasno spokoril?! Kaj pa, ko bi ves čas trdovraten ostal in — o groza! — s tem nakopal si večno pogubljenje!

Fr. Rihar.

* Šola rajske nedolžnosti. *

Varuj se hudega! Delaj dobro!

Kdor hoče priti v nebesa in poleg tega že na tem svetu srečen biti, mora zapovedi zvesto spolnovati. Zapovedi pa po besedi ali črki nekatere kaj ukazujejo, druge pa prepovedujejo; a po vsebini in razlagi, uči katekizem, je v vsaki zapovedi nekaj prepovedanega, nekaj pa zapovedanega. To se pravi: greh ima, kdor stori kaj prepovedanega, ali opusti kaj zapovedanega; pri vsaki zapovedi je pa še tudi dotičnemu grehu nasprotna čednost zapovedana ali vsaj nasvetovana, vsaki hudobiji se namreč tudi lahko nasprotno dobro delo vstric postavi. Prav natanko torej le oni spolnuje vse zapovedi, kateri še ni s tem zadovoljen, da se varuje greha, marveč se tudi na vso moč trudi, da si grehu nasprotno čednost pridobi. Tako n. pr. ni še dovolj dober tak otrok, kateri starišev nič ne žali, marveč v resnici dober je še le oni, kateri jim tudi ljubeznjivo streže in veselje dela; ni še popolnem spolnil sedme zapovedi oni kristijan, kateri nikomur nič ne škoduje, marveč oni, ki bližnjemu tudi po svoji moči dobrote skazuje itd. Kakor naštevamo grehe po deseterih zapovedih, enako bi lahko naštevali čednosti in dobra dela po tej vrsti.

Toraj vse meri na to, kar sem že v začetku našega šolanja rekel: »Delaj dobro! varuj se hudega!« V teh besedah je popisano vse svetniško življenje; zato sem po vsi pravici naši šoli dal ime: »šola rajske nedolžnosti«. To dvoje opravilo je pa večjidel tako tesno skleneno med seboj, da se ne dá ločiti drugo

od drugega: kdor se greha varuje, je že s tem kolikor-toliko za nasprotno čednost pridobil svoje srce; in kolikor bolj se v katerikoli čednosti vadi, toliko dalje se pomika od nasprotnega greha. Zato sem zdaj, ko že dobro poznate namen in pomen mojega učenja, to našo šolo nekoliko preuredil. Več ne bomo imeli dveh oddelkov; saj menda ste že sami zapazili, da sem kar obe tablici drugo poleg druge obesil nad šolska vrata. Tako se bomo v raznih predmetih še prostejše gibali in vendar upam, da bomo svoj namen dosegli, če boste le pazili in ubogali! — Do zdaj je bilo na vrsti že sedmero reči: 1) greh — največje zlo, 2) laž, 3) tatvinain goljufija, 4) jeza, 5) dobri namen, 6) radodarnost in 7) pokorščina. Danes se pomaknemo zopet za eno številko dalje:

8. Nevoščljivost.

To še ni nevoščljivost, ako želiš tudi ti imeti to, kar ima tvoj bližnji, in ako se trudiš po pravi poti si pridobiti. Nevoščljiv si takrat, ako si žalosten, nevoljen ali celo jezen zato, ker ima tvoj bližnji kaj dobrega ali častnega, ti pa ne. Še celo taki so, ki ne vidijo radi, če ima to ali toliko tudi bližnji, kar in kolikor imajo sami; menda bi jim bilo najljubše, ko bi drugi ne imeli nič dobrega in prijetnega, pa bi si tudi ne mogli nič pridobiti, marveč same stiske in križe jim privoščijo, še milosti božje in nebes jim ne želijo.

Zeló grd je ta greh. Sam ne vem, kje in kako bi začel, da bi ga vam prav naslikal in dovelj pristudil. Skoro da ima toliko nečastnih lastnosti, kolikor že vi poznate slabih besedi. No, naštejte mi nekatere take besede, katere naznanjajo slabo stran, pa boste videli, da je res. Take besede so n. pr. grd, ostuden, umazan, črn; nečasten, neblag, neplemenit; sebičen, samogolten, nepošten, krivičen, nevsmiljen, strašen, grozovit; nehvaležen, neumen, nespameten; strupen, kačji, gadji . . . O, le stojte; imamo že zadosti.

1. Nečastno, neblago, neplemenito je nevoščljivo srce! Sramotilen je sicer za človeka vsak greh, a nevoščljivost še posebno. Prvi nevoščljivec na

zemlji je bil satan, ker ni mogel trpeti, da bi bila Adam in Eva tako srečna, ter ni miroval, dokler ju ni zapeljal. In zdaj ne more prenesti, da bi bil človek kdaj deležen tiste sreče, katero so zgubili zavrženi duhovi; odtod njegovo neprenehljivo zapeljevanje. Kdor je nevoščljiv, posnema hudobnega duha, toraj je satanu podoben. Satanova podoba pa je angeljevi ravno nasprotna, in kakor otroka takrat najboljše pohvalimo, če mu smeno reči, da je angeljčku podoben, enako mu ne moremo hujšega reči, kakor če ga primerjamo satanu. Glej, tak je nevoščljivec.

2. **U m a z a n o**, č r n o, g r d o in o s t u d n o je nevoščljivo srce! Pravijo, da se pri človeku srce na obrazu zrcali, t. j. da se že takorekoč bere na obrazu, — zlasti v očeh, kakošna je njegova znotranjost. Malokatera pregreha pa se dá tako težko prikrivati, kakor nevoščljivost. Kako temno in megleno ti gleda tak grešnik! Kadar se drugi veselé, je žalosten samo zato, ker drugim niti veselja ne privošči. Če se pa kdaj izjasni njegovo mračno oko, zgodi se tako, da se grdobija njegovega srca še očitniše pokaže: razveseli se takrat, kadar se bližnjemu kaka nesreča ali škoda zgodi! Ta pogled je sicer vesel — zanj, a drugim se zdi tužen, kakor če solnce ob hudi uri izmed sivih in črnih oblakov za trenutek posije in s svojo blede lučjo posveti — to pot ne upanju, marveč stráhu! — Ostudno je tako srce, ker se v njem zaredi kmalu še veliko drugih hudobij in strasti, čednosti pa nimajo tal, da bi se mogle razviti in cvesti. In ta žalostna slika — slika nesrečnega Kajna — se v kratkem pokaže tudi na obrazu. Bog sam nam jo pokaže rekoč: »Zakaj si tako jezen, da ti je upadel obraz!?»

3. **S e b i č n o**, s a m o g o l t n o, k r i v i č n o, n e v s m i l j e n o, s t r a š n o, g r o z o v i t o je nevoščljivo srce! Že katekizem nam pove, da je nevoščljivost ljubezni naravnost nasproti. Nevoščljivec bi najraje videl, da bi sam bil in imel vse, drugi pa nihče nič: nikdo ne sme imeti večje in častniše službe, nihče ne sme biti bogatejši, nihče slavniji, nihče učenejši, nihče boljši . . . . Ker pa to ne more biti, skuša druge poniževati, da bi sebe povikšal, sodi krivično njihve za-

sluge in dela; začne jih roparsko napadati najprej z jezikom in peresom, potlej celo z morilnim orožjem, čeravno sam ne vé, zakaj. Kajn je umoril — svojega brata, ko mu vendar ta dobra dušica ni čisto nič prizadejal!

4. **Strupeno, gadje, kačje** je nevoščljivo srce! Prvikrat se je ta greh pokazal v kačji podob. In nekaj gadjega ima še zmiraj na sebi; kdo ima tako oster in nabrušen jezik, kdo táko okó, kdo se zna tako zvi-jati, plaziti, skrivati in iz skrivališč napadati in s smrtnim strupom zavdajati, kakor nevoščljivec? Da, nevoščljivost je večkrat tako zvita, da se sama pred seboj skrije. Koliko ljudi je nevoščljivih, kateri sami ne vedó, da so! Ko bi skrbnejše preiskovali vzrok, zakaj so bili že tolikrat nevoljni, žalostni in jezni — nezadovoljni, bi ned sto skoro gotovo devetdesetkrat našli, da je temu kolikor toliko kriva zavist, — pomanjkanje tiste ljubezni, ki se veseli z veselimi in joka z jokajočimi!

5. **Neumen in nehvaležen** človek je vsak nevoščljivec. Pri drugih grehih, pravijo, ima grešnik vsaj kak vžitek ali dobiček ali kako veselje; nevoščljivec pa že takrat trpi in žaluje, ko greh dela. Pa tudi nikakoršnega dobička nima; zavist mu ne bode dala tega, za kar druge zavida, marveč še svoje bode polagoma zgubil, ker si z **nehvaležnostjo** spodkopuje blagoslov božji. Noče se veseliti božjih darov, zato ker je tudi bližnji toliko dobil kakor on, ali pa še več. Kako lahko bi mu nebeški Oče še to vzel, kar ima; kakor modra mati vzame kos kruha otroku, ako se kremži, ker je dobil za spoznanje manjši kosec nego bratci in sestrice.

Nevoščljivec in skopuh.

Na dvoru sicilijskega kneza sta bila dva vojaka, katerih eden je bil nevoščljivec, eden skopuh. Oba sta bila znana na dvoru zastran svojih slabih lastnosti. — Nekoč je hotel knez svoj dvor kratkočasiti. V ta namen pokliče vojaka, ju hvali zarad vojskine hrabrosti in slednjič izreče slovesno pred vsemi dvorjani, da ju hoče danes po vrednosti poplačati in sicer s tem-le pogojem: vojaka naj si izvolita kar hočeta; toda ta, kateri bo prosil prvi, dobi le enkrat izprošeni dar, drugi pa prejme

dvakratno isti dar. Zdaj se prične huda, a tiha vojska med prosilcema: nobeden se noče oglasiti. Skopuh si misli: »Ako jaz prvi prosim, sem gotovo v škodi; kajti oni dobi še enkrat toliko, kakor jaz.« — Nevoščljivec pa pravi sam pri sebi: »Tega bi ne mogel prestati, da bi bil ta skopuh boljše obdarovan nego jaz. Ljubše mi je, da nič ne dobim, kakor da bi sam pripomogel, da le-ta dobi dvojen dar.« — Ko se le dolgo časa noče nobeden oglasiti, zapove knez, naj nevoščljivec prvi izreče svojo željo. To pa je bilo težko, silno težko! »Kaj naj prosim, si misli, »da tega skopuha več ne doleti, nego mene? Prosim za konja, dobi on dva; če si izvolim hišo, ima on dve! Ne, kaj tacega bi ne mogel strpeti; rajše poprosim kaj hudega, da njega zadene dvojno hudo!« Toraj zakliče: »Jaz želim, da se meni iztakne eno oko, mojemu tovarišu pa obe očesi!« To se vé, da se je vsa družba glasno zakrohotala; nevoščljivec je sicer po milosti ohranil oko, a njegova grda nevoščljivost se je pokazala v vsi celoti.

Nevoščljivost — naslikana.

Že stari paganski narodi so imeli navado, da so dobre in slabe lastnosti človeške vidno v podobah kazali, da so tako zlasti mladino odvrčali od hudega in privajali dobremu. — Tudi nevoščljivost je dobila že zgodaj svoj »portrè«. Morebiti ste ga že videli; žal, da ga vam ne morem pokazati, marveč le z besedo opisati. Nevoščljivost se slika kot stara žena, katera drži kače in baklje v rokah; na prstih ima dolge ostre nohtove; vsa blede je, mršava in shujšana, ter razjeda svoje lastno srce: *ženi* se primerja zato, ker je lastnost slabotnega in nemožatega srca; *stari ženici* se prilikuje radi tega, ker je zavist tako stara, kakor svet; *kače in baklje ima v rokah* ker tako pika, kakor gad in podpihuje ogenj razdora in sovraštva; *dolgi in ostri nohtovi* se ji zato tako podajo, ker sebe in druge neusmiljeno razpraskuje in razmesarja; *blede je v obrazu in shujšana po vsem životu*, ker z ne-prestano žalostjo in skrbjo samo sebe razjeda; *pojeda pa svoje lastno srce*, ker si nevoščljivec sam krajša življenje in koplje prezgodnji grob.

